

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๓๑๑/ ๑๕๒

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
รับที่..... ๒๒๓๔๘
วันที่ 17 สค ๖1 เวลา 15.๐๐ น.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ
อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
๔๔/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๒. คำชี้แจงประกอบกรเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๓. ความสอดคล้องระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี
(ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) และ (ร่าง)พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๔. หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (Checklist) และแผนการจัดทำกฎหมายลำดับรอง

๕. ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. กับ พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๔๕ และ ๒๕๕๓

๖. การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.

๗. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

ด้วยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ขอเสนอเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระ
ราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔(๒)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมาของเรื่องที่จะเสนอ

โดยที่มาตรา ๕๔ และมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม
ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการ
จัดการศึกษาทุกระดับ อีกทั้งจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ โดยรัฐมีหน้าที่
ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล มุ่ง
พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความ
รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การจัดการระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้อง
สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ การเปลี่ยนแปลงของ
เศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ความหลากหลายของการจัดการศึกษา และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาของภาคประชาชน ภาคเอกชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษา
สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนสร้างเสริมให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพในการ
ใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาลของระบบการศึกษา จึงสมควรมีการปรับปรุงกฎหมาย

ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในอนาคตของประเทศ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ อนุมัติให้แต่งตั้งกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จำนวน ๒๕ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๑ เพื่อดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

๑.๒ มติคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ อนุมัติให้แต่งตั้งกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จำนวน ๒๕ คน โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีอำนาจหน้าที่เสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีดำเนินการ

๑.๓ ผลการดำเนินการที่ผ่านมา

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาแนวทางการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำแนวทางและข้อเสนอในการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาพิจารณา

ในการนี้ ได้มีการประชุมคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาแนวทางการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑๗ ครั้ง และในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๒๕ ครั้ง และได้นำเสนอแนวทาง หลักการ และร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จำนวน ๑๐ ครั้ง ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ใน ๔ ภูมิภาค ที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมจำนวน ๕ ครั้ง ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ กรุงเทพมหานคร และ ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ผ่านทางระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึง วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวม ๑๕ วัน

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๒๖๑ ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีดำเนินการ ประกอบกับมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ อีกทั้งจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การจัดการระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ การเปลี่ยนแปลง

ของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ความหลากหลายของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพิ่ม การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาชน ภาคเอกชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนสร้างเสริมให้ระบบ การศึกษามีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาลของระบบการศึกษา

ประกอบกับเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ที่ กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยที่การศึกษามีกรอบการพิจารณา ครอบคลุมทั้งการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตาม ระดับ การศึกษาเพื่อการดำรงชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นสิ่งที่จำเป็นตลอดอายุขัยทุกช่วงชีวิต การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นในการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ต่างๆ ทุกยุทธศาสตร์ เพื่อให้คนที่มีความสามารถ กระทำตามยุทธศาสตร์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างไรก็ตามการศึกษาจะมีความสำคัญมาก สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งได้วางแนวทางในการปฏิรูปไว้ ดังนี้คือ “การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นเป้าหมายในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้า โดยคนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ ได้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนักนวัตกรรม นักคิด และ ผู้ประกอบการ บนฐานของการรู้คุณค่า ความเป็นไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสุขภาวะที่ดีซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับบริบททางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้ง ในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึก ร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการ เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีการ ออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่าง ต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้วรวมถึงพัฒนา ส่งเสริม และรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของ ประเทศให้มีจำนวนเพียงพอที่จะผลักดันการเติบโตบนฐานเทคโนโลยีและนวัตกรรมและการปฏิรูประบบ เสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กที่มีคุณภาพสู่การพัฒนา ในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การพัฒนา สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็งภายใน ๕ ปี และทำต่อเนื่อง รวมทั้งเน้น การพัฒนา บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย การสร้างสมรรถนะในการแข่งขัน และมีทักษะ ที่หลากหลาย (Multi-skills) มากขึ้น

นอกจากตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติที่สำคัญดังกล่าวแล้ว ในการวางระบบการจัดการศึกษา ตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ...ได้คำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติเป็นสำคัญเพื่อให้การศึกษา ตอบสนองการพัฒนาคนตามที่รัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ ดังนั้น การวางระบบการศึกษาจึง ตอบสนองยุทธศาสตร์ทั้งยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ด้วยเหมือนกัน จึงจำเป็นต้องเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

สืบเนื่องจากคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการบริหารราชการแผ่นดินที่ประสบปัญหาในการพัฒนาประเทศ แม้ได้มีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดระเบียบการปกครองให้เหมาะสมหลายครั้ง แต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้ เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้ไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนจนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษา และการบังคับใช้กฎหมาย และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้จะให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาแล้ว ในมาตรา ๕๔ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์เงินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และมาตรา ๒๖๑ วรรคสองกำหนดให้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ดังนั้นการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งโดยพื้นฐานมาจากคน จึงต้องใช้กลไกด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วน และจะต้องดำเนินการ

อย่างเป็นระบบ และครบวงจรโดยมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเห็นผลโดยเร็วและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณภาพของการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๔.๑ สาระข้อเท็จจริงของเรื่อง

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ได้นำหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่สำคัญ มาบรรจุในรายละเอียดเฉพาะที่จำเป็น โดยจะต้องมีกฎหมายลำดับรองในระดับต่างๆ ออกมาใช้ต่อไป โดยสรุปสาระสำคัญประกอบด้วย

๑) การให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพต่ำ ความเหลื่อมล้ำสูง การด้อยความสามารถในการแข่งขันและการด้อยประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ให้นักเรียน ครู และโรงเรียน ได้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างคนให้แก่ชาติ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองดี มีความสามารถและความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของแต่ละคน และสามารถรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ใช้ความหลากหลาย และบริบทของท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ได้ ตลอดจนสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล กำหนดการให้มีการปรับโครงสร้างและกลไกภายในโรงเรียน เน้นการกระจายอำนาจการบริหาร ๔ ด้าน คือการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ไปสู่โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมาก เน้นคัดเลือกจากความสามารถ โดยได้รับการพัฒนา และประเมินผลการปฏิบัติงานที่ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับ ส่งเสริม สนับสนุนประกันคุณภาพ และการกำกับดูแลผลสัมฤทธิ์ ให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพ และทำบัญชีรายรับรายจ่ายร่วมกับมีหน่วยงานภายนอกประเมินคุณภาพการศึกษา ส่วนการรับรองคุณภาพให้เป็นไปตามความสมัครใจและความพร้อมของโรงเรียน ทั้งให้มีสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด ดูแลการศึกษา ระดับจังหวัด จากภาคประชาสังคม

การบริหารจัดการจากส่วนกลางปรับจากการออกคำสั่งให้หน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาปฏิบัติตามไปเป็นการให้ความสนับสนุนเท่าที่จำเป็น และแนะนำให้ดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ รวมทั้งให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น สนับสนุนงานของโรงเรียน ส่วนของภาระงานที่จำเป็นในโรงเรียนซึ่งมีจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการใช้เทคโนโลยีได้กำหนดให้มีบุคลากรสนับสนุนครู เพื่อลดภาระงานนอกการสอน และเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครู รวมทั้งกำหนดให้มีบริการสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบต่าง ๆ อาทิ ระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือ ระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา ระบบขนส่งหรือที่พัก อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เป็นต้น กำหนดให้สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษา โดยอ้างอิงข้อกำหนดคุณภาพ มาตรฐานแกนกลาง และหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้อย่างไรก็ตามสามารถปรับให้ตรงกับบริบท และลักษณะเฉพาะของโรงเรียน รวมทั้งปรับให้ทันต่อพัฒนาการของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยการเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)

การศึกษาทางไกล และระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ เป็นกลวิธีในการนำความรู้ที่เหมาะสม และทันสมัยสู่โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถฝึกฝนด้วยตนเอง ฝึกฝนเป็นกลุ่ม หรือใช้ในห้องเรียน ตลอดจนใช้เพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรของโรงเรียน โดยไม่ต้องเสียเวลามากและไม่ต้องออกไปจากโรงเรียน ทั้งนี้ได้กำหนดให้มีกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้วย

๒) การปฏิรูปครูในการผลิตครู ต้องเน้นจิตวิญญาณความเป็นครู และการสร้างสมรรถนะของความเป็นครูให้ตรงกับงานในหน้าที่ สามารถปรับตัวให้สนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนและโรงเรียนได้ รวมทั้งพัฒนาตนเองให้ทันกับพัฒนาการของการศึกษา และมีความสามารถในการสร้างคนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ การผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นอิสระนั้นรัฐสามารถแทรกแซงด้วยการจัดสรรงบประมาณ คือปรับระบบงบประมาณ โดยการลดวงเงินงบประมาณรวม และปรับงบประมาณอัตรากำลังให้มีประสิทธิผลมากขึ้น เน้นการลดการผลิตครูส่วนเกิน และการเพิ่มการผลิตที่จำเป็นได้เสนอให้มีกองทุนการผลิตและพัฒนาครู เพื่อแทรกแซงการผลิต การใช้ครู ให้กระจายอำนาจบริหารงานบุคคลให้โรงเรียนและสร้างประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการกำกับวิชาชีพสำหรับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ให้ปรับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้สอดคล้องกับภาระงานที่รับผิดชอบ และเพิ่มผลิตภาพ โดยมีแผนการปรับจำนวนและภาระงานครู (ฐานคุณวุฒิ) การพัฒนาครู นอกจากการสร้างกลไกที่หลากหลาย และตรงตามความจำเป็นแล้ว ให้อาศัยดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยครูไม่ต้องทิ้งโรงเรียน นอกจากนี้ควรต้องปรับเกณฑ์และกระบวนการที่เกี่ยวกับการปรับคุณวุฒิวิชาชีพครู

๓) คณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาสามารถบรรลุผลได้ ตามกำหนดเวลา และทันการปฏิรูปประเทศสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จึงจำเป็นต้องมีกลไกส่วนกลางที่สามารถกำกับงานด้านการศึกษาที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ และในกระทรวงต่างๆ ไปพร้อมกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีการจัดการศึกษาตอบสนองสำหรับทุกช่วงวัยของชีวิต ซึ่งคนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานต่างๆ ดังนั้นการศึกษาจึงต้องมีการบูรณาการร่วมกับการปฏิรูปและการพัฒนาเกือบทุกด้าน

องค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นรองประธานกรรมการ คณะกรรมการโดยตำแหน่งจากภาครัฐ ๗ คน ผู้แทนภาคเอกชน ๑ คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ คน หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ คือ การวางแผนการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งติดตาม ประเมิน และปรับแก้แผนการศึกษาแห่งชาติ การวางแผนทรัพยากรทางการศึกษา เศรษฐศาสตร์การศึกษา และกรอบงบประมาณทางการศึกษา การดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่สามารถรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลา ตลอดจนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนนโยบายและแผนการศึกษาได้ (Big data, analytics & strategic intelligence) ในการนี้ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการข้อมูลและสารสนเทศด้านการศึกษา เป็นกลไกขึ้นรองลงมาของคณะกรรมการนโยบายฯ การที่จะสร้างและรักษาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขความเหลื่อมล้ำ สร้างความสามารถในการแข่งขันของชาติ และรองรับการปฏิรูปประเทศได้นั้น ต้องมีการวางข้อกำหนดคุณภาพการศึกษา การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการปรับแก้เป็นระยะ จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการวิชาการ และสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ เป็นกลไกรองรับงานของคณะกรรมการนโยบายฯ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ได้มีมาตรา ๖๑ ที่กำหนดให้มีสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัดขึ้นตามความสมัครใจของบุคคลและองค์กรต่างๆ ในจังหวัด โดยมีความยืดหยุ่นได้ตามสภาพของพื้นที่ จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของสมัชชาการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อเป็นช่องทางทางติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับการศึกษาในจังหวัดกับคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วยงาน ๒ ส่วน คือ ส่วนงานที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาได้ในทันที กับส่วนงานที่ต้องกระทำต่อเนื่องไปเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงจะสามารถปฏิรูปการศึกษาได้สำเร็จเป็นผลจริง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องดำเนินการต่อไปหลังจากภารกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาสิ้นสุดลง จึงได้เสนอให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ในกำกับของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เพื่อดำเนินการต่อไป ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมีเลขาธิการ และสำนักงานของคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติตั้งขึ้นในบทเฉพาะกาล จึงได้กำหนดให้ปรับ “สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา” มาเป็น “สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ”

๔) การปฏิรูปการศึกษาประเด็นอื่นๆ

ระบบการศึกษา มีประเด็นอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องได้รับการปฏิรูป หรือปรับแก้ ซึ่งได้กำหนดเป็นหลักการไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และจะกำหนดรายละเอียดการดำเนินการไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาต่อไป

๔.๒ รายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ว่าได้ดำเนินการมาแล้วอย่างไร

- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาแนวทางการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑๗ ครั้ง และในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๒๕ ครั้ง ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร และดำเนินการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ผ่านทางระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึง วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวม ๑๕ วัน

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้ประชุมเพื่อพิจารณาแนวทาง หลักการ และร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. จำนวน ๑๐ ครั้ง

- การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ใน ๔ ภูมิภาค ที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมจำนวน ๕ ครั้ง

- ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒ ครั้ง และ

- การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ผ่านทางระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึง วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวม ๑๕ วัน

๔.๓ ขอกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้อำนาจส่วนราชการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๕๔ ประกอบมาตรา ๒๕๔ จ.ด้านการศึกษา และมาตรา ๒๖๑

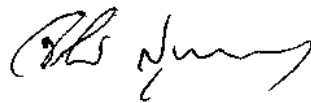
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขอเรียนว่า ได้ตรวจสอบความเหมาะสมและความจำเป็นในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. จะเป็นกลไกให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข และนำพาประเทศไทยไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน” ตามที่กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของประเทศไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤตทางการเมือง วิกฤตทางสังคม ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากที่มีผู้นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักรู้รับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากวิกฤตทางด้านการศึกษาของประเทศ ดังปรากฏในความตอนหนึ่งของคำปรารภซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า “...ซึ่งจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษา..” เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามวิกฤตต่างๆ ไปได้ ตามมาตรา ๒๕๗ แห่งรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศไว้อย่างชัดเจน

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์กิตติคุณจรัส สุวรรณเวลา)

ประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๓๓๕ (ณัฐภาณุวงศ์พัฒนพงศ์) และ ๒๓๔๗ (สมพงษ์ ๐๘๔๓๘๗๗๐๔๒)

โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๒๗๗๕ และ ๐ ๒๖๔๓ ๒๗๖๗